

## РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО, ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

УДК 349.6

**Комарницький В. М.**

*доктор юридичних наук, професор,  
ректор Луганського державного університету внутрішніх  
справ імені Е.О. Дідоренка (м. Северодонецьк, Україна)*

### **РОЗМЕЖУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОВНОВАЖЕНЬ У СФЕРІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ**

У статті проаналізовано законодавче закріплення (визначення) управлінських повноважень у сфері природокористування та охорони довкілля, розглянуто сучасні тенденції з децентралізації цих повноважень, аргументовано пропозиції щодо вдосконалення правового забезпечення повноважень органів управління в цій сфері.

**Ключові слова:** управлінські повноваження, децентралізація управлінських повноважень у сфері природокористування, екологічне законодавство, охорона навколишнього природного середовища.

**Постановка проблеми.** Управлінські повноваження відіграють ключову роль у здійсненні управління, змістом якого є впорядкування зв'язків між суб'єктами відносин, що виникають у різних сферах суспільного життя, зокрема й у сфері охорони довкілля та природокористування. Ці повноваження (сукупність прав та обов'язків) надаються відповідним суб'єктам і свідчать про їх місце і роль у системі екологічного управління, можливості впливати на прийняття рішень з економічного й соціального розвитку охопно з екологічними факторами. Серед цих суб'єктів провідна роль належить державним органам та органам місцевого самоврядування, які чинять основний організаційний вплив на процеси у сфері взаємодії суспільства і природи. Така роль зазначених суб'єктів зумовила значний інтерес щодо дослідження особливостей визначення їх повноважень на законодавчому рівні.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання правового забезпечення управлінських повноважень у сфері природокористування та охорони довкілля, а також інших сферах суспільного життя в сучасній Україні почали активно досліджуватися після прийняття Конституції України. Про характер цих досліджень свідчать, зокрема, назви відповідних публікацій: «Розвиток місцевого самоврядування – важливий напрям українського державотворення», «Про правові гарантії місцевого самоврядування», «До питання взаємовідносин місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування», «До питання співвідношення державної влади і влади самоврядної територіальної спільноти», «Місцеве самоврядування в українській правовій традиції та чинній Конституції», «Еволюція економічних функцій органів місцевого

самоврядування», «Конституційні основи формування нового виду влади на місцях» та ін.[1]. Усебічно досліджується місцеве самоврядування як форма демократичної децентралізації державного управління в наукових працях В.І. Борденюка [2]. Предметом спеціальних досліджень управлінські відносини у сфері природокористування, охорони довкілля були в працях Ю. С. Шемпученка, В. І. Андрейцева, А. Г. Бобкової, А. П. Гетьмана, М. І. Єрофеева, І. І. Каракаша, М. Є. Ковальської, П. Ф. Кулініча, В. І. Лозо, Н. Р. Малишевої, М. В. Краснової, В. В. Костицького, А. Л. Деркача, В. І. Шевченка та ін. У них розглядалася система органів, що здійснюють відповідне управління, питання взаємодії державних органів та органів місцевого самоврядування у цій сфері суспільного життя, склад і зміст функцій екологічного управління тощо.

**Формування цілей.** Автор має на меті дослідити особливості правового забезпечення управлінських повноважень з природокористування та охорони довкілля, їх розмежування між державними органами та органами місцевого самоврядування, а також обґрунтувати пропозиції щодо його (правового забезпечення) удосконалення.

**Виклад основного матеріалу.** Здійснення управління в галузі природокористування та охорони довкілля покладено на систему державних органів, що наділені повноваженнями щодо формування та реалізації державної екологічної політики, та на органи місцевого самоврядування, які мають власні повноваження щодо забезпечення розвитку відповідних територій із урахуванням їх природних та інших особливостей. З питань, що становлять загальний інтерес держави та окремої території, ці органи, реалізуючи надані їм повноваження, мають узгоджувати один з одним для досягнення балансу між державними та місцевими інтересами. Загальна конструкція цієї моделі не викликає нарікань, адже вона дає змогу розвивати законодавство з питань управління в цій сфері суспільних відносин охоплюючи потреб держави та її окремих територій. Проте відомо, що можливість щось зробити й реальні дії щодо її реалізації нерідко не збігаються. На жаль, правильність цього твердження доводить практика законодавчого регулювання державного та самоврядного управління в цій сфері та інших сферах суспільного життя. Воно в усіх випадках зберігало за центром основні важелі управління процесами у сфері охорони довкілля та природокористування, зводячи роль органів місцевого самоврядування до погодження рішень з питань, що мають загальнодержавне значення, підтримки їх виконання, обмежуючи самостійність останніх (органів місцевого самоврядування) повноваженнями з охорони та використання природних ресурсів місцевого значення й вузьким колом повноважень з реалізації функцій держави, делегованих місцевому самоврядуванню законом. Таке співвідношення повноважень між різними рівнями управління не могло не позначатися на його ефективності. Адже «зверху» не завжди можна було помітити реальні можливості та потреби окремих територій, через що вони не отримували потрібного фінансування природоохоронної діяльності, матеріальної підтримки розвитку інженерної

та іншої інфраструктури, зокрема пов'язаної з поводженням із побутовими відходами. Ця ситуація негативно сприймалась у суспільстві, змушуючи владу здійснювати певні кроки щодо її виправлення. Свідченням цього стали парламентські слухання «Децентралізація влади в Україні. Розширення прав місцевого самоврядування», що відбулися 15.12.2005, під час яких було наголошено, що: «Діюча в Україні система організації влади на місцевому рівні потребує вдосконалення відповідно до загальноприйнятих європейських принципів, закладених у Європейській хартії місцевого самоврядування (ратифікована Законом України від 15.07.1997 № 452/97-ВР [3] – коментар автор.), зокрема принципу субсидіарності, який полягає в наділенні найближчих до людини ланок влади максимальними за даних умов повноваженнями» [4].

Загальні параметри сучасного руху у відповідному напрямі визначено Концепцією реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. [5]. Згідно з документом до шляхів розв'язання проблеми створення ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади, узгодження інтересів держави й територіальних громад належить: «розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади»; «розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності». Зазначені принципи передбачають: передачу державою права на прийняття рішень з відповідних питань або у визначеній сфері регіональному та місцевому управлінню; надання центральному, регіональному та місцевому рівням управління повноважень, достатніх для вирішення проблем, які за своєю природою можуть бути вирішені саме на цьому рівні. Зазначені принципи визначають основні параметри розмежування повноважень між різними рівнями управління – базового (громади), районного та регіонального (Автономна Республіка Крим, області, м. Київ і Севастополь). За Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на кожному із зазначених рівнів мають функціонувати відповідні органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади:

а) на базовому рівні – сільська, селищна, міська ради та їх виконавчі органи, представництва (представники) окремих органів виконавчої влади;

б) на районному рівні – районні ради та їх виконавчі органи, райдержадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади;

в) на регіональному рівні – Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні ради та їх виконавчі органи, облдержадміністрації, Київська та Севастопольська міські ради та їх виконавчі органи, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, територіальні органи центральних органів виконавчої влади.

Кожний рівень управління має певну сферу відання, до якої мають прив'язуватися відповідні повноваження. За правовою позицією Конституційного Суду України предметами відання місцевого самоврядування є не будь-які питання суспільного життя, а питання саме місцевого значення, тобто такі, які пов'язані передусім із життєдіяльністю територіальних громад [6]. За такого визначення питань місцевого значення до них можна було б віднести майже всі сфери суспільного життя на певній території. З цього погляду й було визначено сфери відання органів місцевого самоврядування базового рівня в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Зокрема, ці сфери охоплюють: місцевий економічний розвиток, розвиток місцевої інфраструктури з огляду на екологічні чинники (зокрема доріг, мереж водо-, тепло-, газо-, електропостачання і водовідведення, інформаційних мереж, об'єктів соціального та культурного призначення); планування розвитку території громади; вирішення питань забудови території (відведення земельних ділянок, надання дозволів на будівництво, прийняття в експлуатацію будівель); благоустрою території; вирішення питань забудови території тощо.

Дальший важливий крок у напрямку децентралізації управління передбачає надання органам місцевого самоврядування повноважень, які нададуть їм змогу ефективно керувати всіма процесами економічного, соціального розвитку на підпорядкованій території та охороною довкілля, пов'язаною з цим розвитком. Вирішуючи цю проблему, треба провести ревізію всього того, що з цього питання напрацьовано в законодавстві, серед іншого, й екологічного, у якому можна знайти чимало прикладів запровадження децентралізації управління у сфері охорони навколишнього природного середовища. Це пов'язано з особливістю зазначеної сфери управління, яке здійснюється щодо охорони та використання природних ресурсів, котрі мають конкретну територіальну «прописку», а отже, не можуть залишити осторонь органи місцевого самоврядування від вирішення їх (природних ресурсів) долі. Останніх, зокрема, безпосередньо стосуються питання забезпечення екологічної безпеки на виробничих та інших господарських об'єктах, що експлуатуються або ж плануються для розташування та будівництва на підпорядкованих територіях. З огляду на ці та інші обставини в екологічному законодавстві була зроблена спроба розмежувати державний і місцевий рівень управління охороною навколишнього природного середовища.

У такому розмежуванні важлива роль належить поділу природних ресурсів на ресурси державного та місцевого рівнів, передбачений ст. 39 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». За цим поділом до природних ресурсів загальнодержавного значення належать: внутрішні морські води й територіальне море; природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони; атмосферне повітря; підземні води; поверхневі води, що знаходяться або використовуються на території більше як однієї області; лісові ресурси державного значення; природні ресурси в межах територій та об'єктів

природно-заповідного фонду загальнодержавного значення; дикі тварини, які перебувають у стані природної волі в межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, інші об'єкти тваринного світу, на які поширюється дія Закону України «Про тваринний світ» і які перебувають у державній власності, а також об'єкти тваринного світу, що у встановленому законодавством порядку набуті в комунальну або приватну власність і визнані об'єктами загальнодержавного значення; корисні копалини, за винятком загальнопоширених. До природних ресурсів місцевого значення належать природні ресурси, не віднесені законодавством України до природних ресурсів загальнодержавного значення.

Цей поділ уточнюють акти природоресурсного законодавства. Приміром, у Законі України «Про рослинний світ» (ст. 4) встановлено, що до природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення належать: а) об'єкти рослинного світу в межах: внутрішніх морських вод і територіального моря, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони України; поверхневих вод (озер, водосховищ, річок, каналів), що розташовані й використовуються на території більше ніж однієї області, а також їх приток усіх порядків; природних та біосферних заповідників, національних природних парків, а також заказників, пам'яток природи, ботанічних садів, дендрологічних парків, зоологічних парків, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення; б) лісові ресурси державного значення; в) рідкісні й такі, що перебувають під загрозою зникнення, судинні рослини, мохоподібні, водорості, лишайники, а також гриби, види яких занесені до Червоної книги України; г) рідкісні й такі, що перебувають під загрозою зникнення, і типові природні рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України. До природних рослинних ресурсів місцевого значення належать дикорослі та інші несільськогосподарського призначення судинні рослини, мохоподібні, водорості, лишайники, а також гриби, не віднесені до природних рослинних ресурсів загальнодержавного значення [7].

Поділ на природні ресурси загальнодержавного та місцевого значення й беруть до уваги при розмежуванні повноважень у цій сфері органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а саме: природними ресурсами загальнодержавного значення розпоряджаються органи державної влади, а природними ресурсами місцевого значення – органи місцевого самоврядування. Наприклад, за Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» до компетенції Верховної Ради України в галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища належить: визначення основних напрямів державної політики в галузі охорони навколишнього природного середовища; затвердження загальнодержавних екологічних програм тощо (ст. 13), а Кабінету Міністрів України надані повноваження щодо здійснення реалізації визначеної Верховною Радою України екологічної політики; забезпечення розробки державних цільових, міждержавних екологічних програм; прийняття рішень про організацію територій та об'єктів

природно-заповідного фонду загальнодержавного значення тощо (ст. 17). Натомість, до компетенції органів місцевого самоврядування зараховано: видача (переоформлення, видача дублікатів, анулювання) дозволів на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення у випадках, передбачених законом; затвердження місцевих екологічних програм; прийняття рішення про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; затвердження за поданням обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, а на території Автономної Республіки Крим – органу виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань охорони навколишнього природного середовища для підприємств, установ та організацій лімітів використання природних ресурсів, за винятком ресурсів загальнодержавного значення, лімітів скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення або навколишнього природного середовища за межами відповідно села, селища, міста тощо (статті 15 та 19).

Найбільш наочно зазначена схема розподілу управлінських повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування застосована в процедурах надання природних ресурсів у спеціальне природокористування. Наприклад, встановлено, що дозволи на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення (крім корисних копалин) у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду видаються місцевими радами, а на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення – Мінприроди України та іншими центральними органами виконавчої влади, що здійснюють управління певною сферою природокористування (див. Положення про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природного заповідного фонду, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 10.08.1992 № 459 зі змінами, унесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1173).

Проте цей поділ поступово починає втрачати свою ключову роль у розмежуванні повноважень органів держави та органів місцевого самоврядування в природоохоронній сфері. Зокрема, окреслилася тенденція щодо використання для відповідних цілей складу природних ресурсів залежно від віднесення їх до державної чи комунальної власності. Таке, наприклад, здійснюється згідно з Лісовим кодексом України (ст. 9), який встановив, що «Право комунальної власності на ліси реалізується територіальними, що перебувають у комунальній власності, у межах сіл, селищ, міст і громадами безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування». У межах реалізації цього права сільські, селищні, міські ради можуть передавати у власність, надавати в постійне користування земельні лісові ділянки; припиняти права користування ними; приймати рішення про виділення в установленому порядку для довгострокового тимчасового користування лісами лісових ділянок, що

перебувають у комунальній власності, у межах сіл, селищ, міст і припиняти права користування ними; брати участь у здійсненні заходів щодо охорони та захисту лісів, ліквідації наслідків стихійних явищ, лісових пожеж, залучати у встановленому порядку до цих робіт населення, транспортні й інші технічні засоби та обладнання тощо (ст. 33 Лісового кодексу України).

Також прослідковується пряме ігнорування поділу природних ресурсів на ресурси загальнодержавного та місцевого значення при визначенні повноважень державних органів та органів місцевого самоврядування. За приклад тут можна взяти Водний кодекс України (ст. 49), з якого вилучено положення, які до відання органів місцевого самоврядування відносили надання дозволів на спеціальне водокористування в разі використання води водних об'єктів місцевого значення. Вони передані територіальним органам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у галузі розвитку водного господарства. Таке коригування відповідних повноважень було зумовлено міркуваннями практичної доцільності здійснення їх тими чи іншими органами в умовах реформування управління водним господарством за басейновим принципом.

Очевидно, що в умовах активізації заходів з децентралізації управління, охоплюючи природоохоронну сферу, будуть пропонуватися й інші варіанти перерозподілу повноважень між державними органами та органами місцевого самоврядування. У юридичній літературі щодо цього висловлювалися різні думки, обґрунтовуються й принципи того, як це має відбуватися. Зокрема, децентралізація управління має передбачати не лише передачу функцій, а й забезпечення їх реалізації через фінансове регулювання, кадрове та матеріально-технічне забезпечення та враховувати інші чинники [8]. Погоджуючись з таким підходом, водночас вважаємо, що потрібно з відповідних питань оновити й законодавство. Зокрема, потрібно відмовитися від залучення до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» положень зі встановлення поділу природних ресурсів на ресурси загальнодержавного та місцевого значення. Адже на сьогодні ці положення вже втратили своє базове значення, не в усіх випадках впливаючи на визначення управлінських повноважень державних органів та органів місцевого самоврядування, а також мають свою конкретизацію в актах природоресурсного законодавства. Положення, що передбачають зазначений поділ, потрібно залишити лише в тих сферах правового регулювання, для яких він має практичне значення, даючи змогу органам місцевого самоврядування отримати реальні повноваження з вирішення важливих для цієї території питань природоохоронного характеру (зокрема, у сфері надрокористування, водокористування, утворення об'єктів природо-заповідного фонду тощо).

Окремі акти природоресурсного законодавства потрібно переглянути щодо більш чіткого відображення в них повноважень органів місцевого самоврядування з вирішення питань природокористування місцевого значення. Зокрема, у Водному кодексі України (ст. 10) доцільно більш детально регламентувати ті з них, що стосуються питної води, питного водопостачання та водовідведення. Приміром до відання органів місцевого

самоврядування в цьому акті (статті 8-1, 10 Водного кодексу України) потрібно віднести: затвердження та реалізацію місцевих програм у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення, участь у розробленні та реалізації відповідних державних і місцевих програм; визначення популяційного еквівалента населеного пункту, уразливих та менш уразливих зон відповідно до порядку визначення популяційного еквівалента населеного пункту й критеріїв визначення уразливих та менш уразливих зон, затверджених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища; прийняття рішень з проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи проектів господарської діяльності, що можуть негативно вплинути на якість питної води та системи питного водопостачання; установа тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення (крім тарифів на ці послуги, які встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг) тощо. Таке коригування Водного кодексу України дасть змогу також узгодити його із Законом України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення».

Декларативними є положення екологічного законодавства, що акцентують на здійсненні органами місцевого самоврядування контролю за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища (п. «і» ч. 1 ст. 15 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»). Вони не визначають ні форм, ні способів здійснення такого контролю, а тому потрібно усунути цю ваду екологічного законодавства.

**Висновки.** Підсумовуючи зазначимо, що розвиток децентралізації у сфері природокористування та охорони довкілля приводить до диференціації критеріїв, за якими вона здійснюється. Окрім поділу природних ресурсів на ресурси згальнодержавного та місцевого значення, при розподілі повноважень між державними органами та органами місцевого самоврядування останніми роками почали брати до уваги також форму власності на відповідні природні ресурси (державна чи комунальна). На сьогодні при такому розподілі все більше враховується роль природного ресурсу у вирішенні питань місцевого значення (зокрема, в організації питного водопостачання у населеному пункті тощо). Ці та інші моменти мають брати до уваги для дальшого вдосконалення законодавства. Зокрема, конкретизації (визначення форм і методів) потребують положення зі здійснення контролю у цій сфері органами місцевого самоврядування, а поділ на природні ресурси загальнодержавного та місцевого значення має застосовуватись у законодавчих актах лише в тому разі, коли це може мати реальне значення для розподілу повноважень між державними органами та органами місцевого самоврядування в аналізованій сфері суспільних відносин тощо.

#### **Використані джерела:**

1. *Ідеологія державотворення в Україні: історія і сучасність*. Матеріали науково-практичної конференції 22-23 листопада 1996 року. Київ. Генеза. 1997. С. 328, 330,



332, 335, 344, 348, 352.

2. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : монографія. Київ: Парламентське вид-во, 2007. 576 с.

3. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон України від 15.07.1997 № 452/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 38. Ст. 249 (дата звернення: 09.01.2019).

4. Рекомендації парламентських слухань «Децентралізація влади в Україні. Розширення прав місцевого самоврядування» : Постанова Верховної Ради України від 15.12.2005 № 3227-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 16. Ст. 144.

5. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 30. Ст. 831.

6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини другої статті 28 Закону України «Про статус депутатів місцевих Рад народних депутатів» (справа про охорону трудових прав депутатів місцевих рад від 26.03.2002 № 6-рп/2002. Справа № 1-9/2002. *Вісник Конституційного суду України*. 2002. № 2. С. 18.

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Вищого адміністративного суду України щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 143 Конституції України, пунктів «а», «б», «в», «г» статті 12 Земельного кодексу України, пункту 1 частини першої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України від 01.04.2010 № 10-рп/2010. Справа № 1-6/2010. *Вісник Конституційного суду України*. 2010. № 3. С. 37.

8. Про рослинний світ : Закон України від 09.04.1999 № 591-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198.

9. Малишева Н. Р. Європейський принцип субсидиарності та децентралізація управління в сфері охорони довкілля в Україні. *Правова держава*. Випуск 28. Київ: ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2017. С. 272.

*Стаття надійшла до редколегії 02.01.2019*

**Комарницький В. М.**, доктор юридических наук, професор, ректор Луганського державного університету внутрішніх дел имени Э. А. Дидоренко (г. Северодонецк, Украина)

**Размежевание управленческих полномочий в сфере природопользования и охраны окружающей среды**

В статье анализируется законодательное закрепление (определение) управленческих полномочий в сфере природопользования и охраны окружающей среды, рассмотрены современные тенденции децентрализации этих полномочий, аргументированы предложения по совершенствованию правового обеспечения полномочий органов управления в данной сфере.

**Ключевые слова:** управленческие полномочия, децентрализация управленческих полномочий в сфере природопользования, экологическое законодательство, охрана окружающей природной среды.

### **Komarnytskiy V. Delimitation of the Management Authorities in the Sphere of Nature Utilization and the Environment Protection**

In the article the essence of management in the sphere of nature utilization and conservation, its importance for the organization of nature conservation activities and state and local governments, especially the interaction between these bodies and the problems arising in the course of this interaction, the way of their solution is analyzed.

Significant attention is paid to the analysis of the main conceptual provisions of administrative authority decentralization (delegation of authority from government authorities to local governments) identified in official documents and in the context of these research regulations provisions of environmental legislation that distribution of competencies between different levels of government, agencies that carry it. Attention is drawn to the role of natural resources division on state and local resources in ensuring the distribution of powers between the relevant authorities. According to this division natural resources of national importance managed by public authorities, local natural resources - local government bodies.

Tendency of gradually losing importance division as the main criterion of division of powers between these authorities is proved. In particular, the relevant question began referring natural resources considered under the state or municipal property (forest law) or for reasons of practical expediency of implementation of certain powers of the relevant authorities, and etc. In view of the author's opinion the division of natural resources of national and local importance in the legislation applied only in cases where it can have real meaning for the distribution of authorities between state and local governments.

Necessity of eliminating defects in the environmental legislation related to gaps in the authorities of local governments in problem solving of local nature conservation and declarative some of its provisions (particularly monitoring implementation of the legislation local governments control over compliance with laws on environmental protection) and etc.

**Key words:** managerial powers, decentralization of managerial authority in the field of nature management, environmental legislation, environmental protection.

УДК 349.2

**Шелухін М. Л.**

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права та публічного адміністрування Маріупольського державного університету (м. Маріуполь, Україна)*

**Любчик О. А.**

*доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка (м. Северодонецьк, Україна)*

### **ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ЗМІСТУ ПРАВА НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ПРАВ**

У статті проаналізовано наукові погляди щодо сутності та змісту права на судовий захист трудових прав, його структурних елементів та порядку реалізації в сучасних умовах. Автори аргументовано пропонують наукові визначення цих